

64. Perjantaina 25 päivänä toukokuuta 1990

kello 13

Siv.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi Euroopan vapaa-
kauppaliiton perustamista koskevan
konvention muuttamisesta tehdyn pää-
töksen eräiden määräysten hyväksymi-
sestä 2018

Hallituksen esitys n:o 38
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5
Suuren valiokunnan mietintö n:o 48

2) Ehdotukset laiksi auto- ja moot-
toripyöräverosta annetun lain muut-
tamisesta ja väliaikaisesta muuttami-
sestä 2019

Hallituksen esitys n:o 41
Lakialoite n:o 25
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
14
Suuren valiokunnan mietintö n:o 49

3) Ehdotukset laiksi kunnallislain
muuttamisesta ja laiksi neuvoa-antavis-
sa kunnallisissa kansanäänestyksissä
noudatettavasta menettelystä „

Hallituksen esitys n:o 136/1989 vp.
Lakialoite n:o 7/1989 vp.
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö
n:o 10
Suuren valiokunnan mietintö n:o 50

4) Ehdotus laiksi ammatillisista op-
pilaitoksista annetun lain 17 ja 21 §:n
muuttamisesta 2026

Hallituksen esitys n:o 258/1989 vp.
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2
Suuren valiokunnan mietintö n:o 51

Siv. 5) Ehdotukset laiksi Teijon alueen
käyttämisestä 2029

Hallituksen esitys n:o 234/1989 vp.
Lakialoite n:o 34/1989 vp.
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mie-
tintö n:o 5
Suuren valiokunnan mietintö n:o 52

6) Ehdotus laiksi kirkkolain 126 a ja
547 §:n muuttamisesta 2037

Hallituksen esitys n:o 31
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9
Suuren valiokunnan mietintö n:o 53

Ainoa käsittely:

7) Ehdotus Suomen ja Puolan väli-
sen energiansäästöä ja ympäristönsuo-
jelua koskevan yhteistyösopimuksen
eräiden määräysten hyväksymisestä ... „

Hallituksen esitys n:o 43
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6

8) Asetus 6 päivältä huhtikuuta 1990
ulkoasiainhallinnon eräiden virkojen
perustamisesta ja lakkauttamisesta 2038

Mainittu asetus (A n:o 5)
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4

Esitellään:

9) Hallituksen esitys n:o 49 laiksi oi-
keudesta harjoittaa valuutanvaihtoa
annetun lain kumoamisesta „

10) Hallituksen esitys n:o 55 laiksi teollisuudelle ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain muuttamisesta 2038

11) Hallituksen esitys n:o 56 laiksi alkoholilain 3 §:n ja keskioluesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta ,,

12) Hallituksen esitys n:o 57 laiksi työsuojelulain muuttamisesta 2039

Pöydällepanoa varten esitellään:

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15 sen johdosta, että eduskunnan tietoon on saatettu asetus valtiovarainministeriön hallinnonalan eräistä virkajärjestelyistä (A n:o 4) ,,

14) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksen johdosta laiksi maidon ja sianlihan vientikustannusmaksusta sekä laiksi maidon väliaikaisesta kiintiömaksusta annetun lain ja valkuaisverosta annetun lain 6 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE n:o 54) ,,

15) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä televiestintää koskevan lainsäädännön muuttamisesta (HE n:o 18) ,,

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aaltonen, Antvuori, Gustafsson, Häkämies, Joenpalo, Jokinen, Joutsensaari, Juhantalo, Karkinen, Kauppinen, Kekkonen, Kokko, Korkia-Aho, Laine, Lapiolahti, Laurila, Lehtosaari, Luttinen, Melin, Miettinen, Myller, Nordman, Paasio, Pelttari, Rajamäki, Rantanen, Rauramo, Renlund, Saarinen, Seppänen, Suominen, Särkijärvi, Taxell, Tennilä, Uitto, Valli ja Vistbacka.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat Joutsen-

saari, Kekkonen ja Pelttari, virkatehtävien takia edustajat Taxell ja Vistbacka sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Antvuori, Joenpalo, Juhantalo, Kokko, Lehtosaari, Luttinen, Miettinen, Myller ja Rajamäki.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvaan toukokuun 18 päivästä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 51 ja 58, jotka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuna, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 211, 218, 233 ja 249. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi Euroopan vapaakauppaliiton perustamista koskevan konvention muuttamisesta tehdyn päätöksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 38

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5

Suuren valiokunnan mietintö n:o 48

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 48. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotukset laiksi auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 41

Lakialoite n:o 25

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14

Suuren valiokunnan mietintö n:o 49

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 49. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 1, 3, 5, 6, 6 a—6 c, 8, 13, 19, 21 a ja 25 §, voimaantulo- ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotukset laiksi kunnallislain muuttamisesta ja laiksi neuvoa-antavissa kunnallisissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 136/1989 vp.

Lakialoite n:o 7/1989 vp.

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 10

Suuren valiokunnan mietintö n:o 50

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 50. Ensinnä sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen

ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Kalima: Herra puhemies! Neuvoa-antava kunnallinen kansanäänestys on tarkoitettu täydentämään kunnallista demokratiaa. Silloin kun kansanäänestyksen tulos suurella enemmistöllä osoittaa tiettyä tahdon suuntaa, on selvää, että kansanäänestys on käytännössä sitova. Se sitoo niitä kunnallisia hallintoelimiä, jotka tekevät päätöksen mainitussa asiassa.

Valiokunnassa on varsin laajasti pohdittu sitä, millä tavoin aloite kunnallisen kansanäänestyksen järjestämisestä on saatava viereille. Lähtökohta hallituksen esityksessä on se, että aloite voi tulla joko kunnallisilta elimiltä tai yksittäisiltä valtuutetuilta tai sitten 2 prosenttia viimeksi toimitetuissa kunnallisvaaleissa äänioikeutetuista kunnan jäsenistä voi tehdä aloitteen, joka johtaa siihen, että kunnanvaltuuston on käsiteltävä aloite ja päätettävä, järjestetäänkö äänestys vai ei.

Valiokunnassa oli esillä myös toisenlainen kanta. Ed. Pulliainen katsoi, että valtuutettujen tulisi määrätyn suuruisen kuntalaisjoukon tehtyä aloite olla velvoitettuja päättämään äänestyksen järjestämisestä. Toisin sanoen valtuustolla ei olisi harkintavaltaa silloin, kun riittävän suuri joukko tekee aloitteen kansanäänestyksen järjestämisestä.

Hallitus on kuitenkin lähtenyt siitä, että äänestysvaihtoehtojen muotoilu, äänestyskysymysten selvittäminen ja äänestyskysymysten yksilöiminen on siinä määrin mutkikas asia, ettei voida teknisestikään jäädä tällaisen kansalaisaloitteen varaan. Nimittäin kun valtuusto päättää äänestyksen laatimisesta, valtuuston on samassa yhteydessä päätettävä äänestyksen aiheesta ja ajankohdasta sekä äänestäjille esitettävistä vaihtoehtoista. On vaikea kuvitella, kun on kysymys mutkikkaista asioista, että tällaisissa kansalaisaloitteissa voitaisiin nämä niin yksityiskohtaisesti asettaa kuin käytännössä pitäisi. Samoin on päätettävä siitä, sisältyvätkö vaihtoehdot samaan äänestyslippuun vai onko kutakin vaihtoehtoa varten oma äänestyslippunsa. Edelleen edellytetään, että äänestäjällä on aina mahdolli-

suus myös äänestää tyhjää eli ilmaista, että mikään vaihtoehtoista ei tyydytä häntä.

Äänestyksen alue liittyy kunnan yleiseen toimialaan sillä tavoin, että äänestys on toimitettava kunnan yleiseen toimialaan kuuluvassa ja voidaan toimittaa kunnan yleiseen toimialaan kuuluvassa asiassa, kunhan ei kysymys ole kunnalliselle hallintoelimelle kuuluvasta pakollisesta asiasta. Tämä sen takia, että jos kuvitellaan esimerkiksi tilannetta, jossa lain mukaan rakennuslautakunnan on myönnettävä rakennuslupa jossakin hankkeessa, olisi aika erikoista, jos tulisi päinvastainen äänestystulos, joka ikään kuin johtaisi siihen, että lakia ei voida noudattaa. Tämän takia tuo rajoitus.

Äänestyksen toimittamisesta, äänestysmenettelystä, on oma lakinsa, ja siinä noudatettaisiin soveltuvin osin kunnallisvaalilakia. On arvioitu, että kustannukset jäisivät alle 10 markkaan per äänestäjä, mutta suurissa kunnissa tämä merkitsee kuitenkin merkittäviä kustannuksia. On arvioitu, että esimerkiksi Helsingissä neuvoa-antavan kansanäänestyksen järjestäminen saattaisi maksaa vähintään 3—5 miljoonaa.

Äänestys voitaisiin toimittaa myös kirjeäänestyksenä, ja kuvittelen, että tämä on muuan niistä tavoista, joilla käytännössä äänestys tullaan järjestämään. Ongelmana on kuitenkin se, millä tavoin voidaan soveltaa vaalivapauden häiritsemistä koskevia normeja ja ennen kaikkea toisen puolesta äänestämistä koskevaa kieltoa. Nimittäin lainsäädännössähän rangaistaan toisen puolesta äänestäminen, ja kirjeäänestyksessä tämän seikan valvominen on varsin ongelmallista. Valiokunta on lähtenyt siitä, että hallituksen tulisi selvittää rikoslain uudistuksen yhteydessä, millä tavoin uudet säännökset soveltuvat tähän tilanteeseen.

Valiokunnan mielestä ei myöskään ollut riittävästi kiinnitetty huomiota ns. karenssiaikaan eli siihen, että neuvoa-antavaa äänestystä ei toimiteta eikä tulisi toimittaa samaan aikaan, kun pidetään muita, esimerkiksi valtiollisia tai kunnallisia vaaleja. Tästä valiokunta on esittänyt kannanoton, jonka mukaan kolmea kuukautta lähempänä muita vaaleja ei kunnallista kansanäänestystä tulisi toimittaa.

Herra puhemies! Katson, että ne kannanotot, jotka valiokunta on esittänyt, ovat perusteltuja ja niitä eduskunnan mielestäni tulisi noudattaa.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Kunnallisella kansanäänestyksellä on oma historiansa paikallisdemokratiassa. Vuoden 1917 kunnallislaissa lähdettiin siitä, että kunnanvaltuuston päätöksen tarkoituksenmukaisuus voitiin alistaa kansanäänestyksellä ratkaistavaksi, jos vähintään 5 prosenttia kunnan äänioikeutetuista jäsenistä sitä kirjallisesti vaati. Kansanäänestyksellä syntyneistä päätöksistä ei ollut valitusoikeutta.

Kunnallisen kansanäänestystoimikunnan mietinnössä vuodelta 1950 nähtiin kansanäänestys tarpeelliseksi mm. siksi, että yhteiskuntamme oli muuttunut ja muuttumassa sellaiseen suuntaan, että kansalaisten intressit eivät kanavoituneet poliittisten puolueiden ja edustuksellisten elinten kautta siinä määrin kuin aikaisemmin.

Ratkottavanamme on nykyisinkin yhä enemmän sellaisia kysymyksiä, joilla ei ensisijaisesti ole tekemistä perinteisten poliittisten valintojen kanssa. On perusteltua uskoa, että kunnanvaltuuston enemmistön kanta ei vastaakaan kuntalaisten enemmistön kantaa niin usein kuin aikaisemmin. Tällöin kunnallinen neuvoa-antava kansanäänestys voi esittää tilanteen, että demokratiassa tehtäisiin enemmistön mielipiteen vastaisia päätöksiä.

Hallituksen esitys neuvoa-antavasta kansanäänestyksestä on jäänyt edellä sanottuun nähden varsin vaatimattomaksi demokratian laajentamisen yritykseksi. Valiokunta päätyi pitkän pohdinnan jälkeen siihen, ettei ollut perusteita ehdottaa hallituksen esitykseen muutoksia, vaikka yksityisissä kannanotoissa ilmeni melkoisestikin muutostarvetta. Niinpä valiokuntakäsittelyn jälkeenkään ei kunnanvaltuustolla ole milloinkaan velvollisuutta äänestyksen järjestämiseen. Tämä mahdollistaa tilanteen, että kuntalaisten mielipide jätetään tarkoituksella kysymättä silloin, kun on syytä olettaa sen olevan kunnanvaltuuston enemmistön mielipiteen vastainen. Vihreiden mielestä näin ei pidä olla, joten ehdotamme, että silloin kun vähintään 5 prosenttia kuntalaisista vaatii kansanäänestystä, se tulee järjestää, paitsi milloin kyse on henkilövaaleista.

Ehdotuksemme ei vaaranna kunnallislain perusajatusta edustuksellisesta demokratias-
ta, sillä neuvoa-antavassa kansanäänestyksessä lopullinen päätös jää aina kunnanvaltuustolle. On esitetty mielipiteitä mm. kunnallisen kansanäänestystoimikunnan mietin-

nössä, että kansalaisaloitteen velvoittavuus saattaa johtaa vähemmistön terroriin, so. tahalliseen päätöstenteon vaikeuttamiseen, mikä olisi tehokkaasti estettävissä vain sillä, että kunnanvaltuusto viime kädessä päättää äänestyksen järjestämisestä. Tämä näkökohta onkin osittain perusteltu, kun vielä ottaa huomioon kansanäänestyksestä koituvat kustannukset, kuten ed. Kalimakin äsken juuri puheenvuorossaan totesi.

Niinpä ehdotuksessamme vaadittava äänestystä haluavien määrä on pelkkään aloitteeseen tarvittavaa määrää suurempi ja tämän lisäksi ovat absoluuttiset vähimmäismäärät niin ikään suhteellisesti suurempia. Ehdottomamme 5 prosenttia äänioikeutetuista oli niin ikään vuonna 1917 kunnallislain tuntema vähimmäisvaade sille, että kansanäänestys oli pakko järjestää, siis silloin pakko järjestää.

Jos henkilövaalit kuuluisivat kansanäänestyksen piiriin, voisivat yksittäiset kansalaiset joutua epäasiallisen ja kohtuuttoman julkisuuden kohteeksi. Tämän vuoksi haluamme sulkea henkilövaalit kansanäänestyksen ulkopuolelle, näin siinäkin tapauksessa, että kunnanvaltuusto valitsisi kuntalaisten enemmistön mielestä kelvottoman viranhaltijan.

Lakiehdotuksemme tarkoituksena on, että kuntalaisten enemmistön kannanotot yksilöidyissä tärkeissä asioissa voisivat nykyistä useammin vaikuttaa päätöksentekoon. Tällä on erityistä merkitystä silloin, kun ns. rintamalinjat eivät kulje puolueiden ja ryhmittyneiden välillä vaan kauttaaltaan niiden sisällä.

Arvoisa puhemies! Kun olin Strasbourgiin tehdyn virkamatkan vuoksi estynyt jättämästä vastalauseita valiokunnan mietintöön, ehdotan, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsitellyn pohjaksi otettaisiin seuraava lakiehdotus:

''Laki
kunnallislain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 10 päivänä joulukuuta 1976 annetun kunnallislain (953/76) 7 §:n 3 momentti ja

lisätään lakiin uusi 10 a luku seuraavasti:
7 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

10 a luku

Neuvoa-antava kunnallinen kansanäänestys

102 a §

(1 momentti kuten valiokunnan mietinnössä)

Milloin kuitenkin äänestystä vaatii vähintään viittä sadasosaa viimeksi toimitettujen kunnallisvaalien vaaliluetteloiden mukaan äänioikeutetuista kunnan jäsenistä vastaava määrä äänioikeutettuja kunnan jäseniä, vähintään kuitenkin kolmesataa tai, jos kunnan vuoden ensimmäisen päivän asukasluku on pienempi kuin neljätuhatta asukasta, vähintään sataviisikymmentä asukasta tekee kunnalle aloitteen kansanäänestyksen toimittamisesta yllä mainitusta asiasta, ei kuitenkaan asiasta, joka koskee henkilövalintoja, on kunta velvoitettu järjestämään neuvoa-antavan kansanäänestyksen.

(3 ja 4 momentti kuten 2 ja 3 momentti valiokunnan mietinnössä)

102 b §

Jos vähintään kahta sadasosaa viimeksi toimitettujen kunnallisvaalien vaaliluetteloiden mukaan äänioikeutetuista kunnan jäsenistä vastaava määrä äänioikeutettuja kunnan jäseniä, vähintään kuitenkin sata tai, jos kunnan vuoden ensimmäisen päivän asukasluku on pienempi kuin neljätuhatta asukasta, vähintään viisikymmentä jäsentä tekee kunnalle aloitteen kansanäänestyksen toimittamisesta 102 a §:n 1 momentissa tarkoitettua asiassa, kunnanhallituksen on viivytyksettä valmisteltava kysymys aloitteen mukaisen kansanäänestyksen toimittamisesta ja saatettava se valtuuston ratkaistavaksi.

102 c ja 102 d §

(Kuten valiokunnan mietinnössä)

Voimaantulosäännös

(Kuten valiokunnan mietinnössä)''

Ed. Paloheimo: Herra puhemies! Ilmoitan aluksi kannattavani ed. Pulliaisen äskeisessä puheenvuorossaan tekemää ehdotusta käsitellyn pohjasta seuraavin perustein.

Jokaisessa kunnassa on nähdäkseni laajoja strategisia, niin sanoakseni filosofisia kysymyksiä, jotka käsittelevät kunnan tulevaisuuden kaikkein merkittävimpiä vaihtoehtoja, joiden kohdalla olisi erittäin hyvä, että kuntalaisilta voitaisiin kysyä, mihin suuntaan he kuntaansa haluavat kehittää. Tällainen on esimerkiksi kysymys kunnan kasvusta. Sen lisäksi on joitakin yksittäisiä kysymyksiä, joihin ei missään tapauksessa ole voitu saada vaaleissa vastausta lähtien siitä, että vaaleihin on menty normaalein puoluetunnuksin.

Esimerkki tämän tyyppisistä kysymyksistä oli esimerkiksi keskiolulaki.

On joukko kysymyksiä, joita nähdäkseni ei pitäisi viedä neuvoa-antavaan kunnalliseen kansanäänestykseen. Ne ovat kysymyksiä, jotka vaativat perusteellista hallinnollisten kysymysten tuntemusta mutkikkaista taloudellisista asioista, sanokaamme vaikkapa kunnan lainanottoasiat. Näiden kohdalla en pidä neuvoa-antavaa kunnallista kansanäänestystä sopivana järjestelmänä.

Kuitenkin merkittävimmillään neuvoa-antava kunnallinen kansanäänestys on silloin, kun kuntalaisten ja päättäjien edut ovat selvästi vastakkaisia, kaikkien kuntalaisten ja kaikkien päättäjien edut. Tällaisia kysymyksiä on monia, erityisesti silloin, jos kunnan päättäjät haluavat hoitaa kuntaa niin kuin yksityistä yritystä, niin kuin joissakin tapauksissa saattaa olla, kuntalaisten perimäisten tavoitteiden vastaisesti.

Tämän lain mukaan, jolloin missään tapauksessa kunnanvaltuusto ei ole velvoitettu järjestämään neuvoa-antavaa kansanäänestystä vaan saa harkita kuntalaisten ehdotusten perusteella, järjestetäänkö sellainen vai ei, tätä lakia voidaan käyttää väärin, voidaan manipuloida tämän tyyppinen nimienkeruu ja saada aikaan kunnallinen kansanäänestys tapauksissa, joissa päättäjät haluavat itse asiassa vain vetäytyä vastuusta ja jättää vastuun kuntalaisille. Sen tyyppisissä tapauksissa tietysti kunnanvaltuusto päättää myönteisesti neuvoa-antavan kunnallisen kansanäänestyksen järjestämisestä.

Haluan vielä esittää erään tapauksen, joka ei varmaankaan ole kovin yleinen, mutta sattumalta on todellisuutta omassa kotikunnassani Tuusulassa, jolloin kuntalaisten ja päättäjien edut tietyllä tavalla muodostuvat vastakkaisiksi. Se liittyy monoliittisiin ryhmäpäätöksiin. Tuusulan kunnassa kokoomus on jakautunut kahtia, voimasuhteessa 7—6. Voimakkaampi puoli on ns. liikemiessiipi, joka hoitaa samanaikaisesti maakauppoja kunnassa ja yleensä enemmistönsä turvin saa koko kokoomuksen ryhmän mukaansa. 6—7 valtuutettua pystyy näin ollen saamaan aluksi taakseen 13 ääntä. Sen jälkeen enemmistöllä 13—10 sama ryhmä vie voiton ei-sosialistisella puolella, johon myöskään en laske vihreitä, ja tällä tavoin valtuuston lopullisiksi voimasuhteiksi muodostuu 23—20.

Käytännössä kuitenkin on tilanne sellainen, että seitsemän valtuutetun ryhmä pystyy tällä tavalla pyörittämään koko valtuustoa. Kuntalaisia he eivät tietystikään pystyisi pyörittämään. Tämän tyyppisissä asioissa olisi välttämätöntä, että kunnallinen neuvoa-antava kansanäänestys voitaisiin järjestää.

Olen sitä mieltä, että kun tähän lakiin ei nyt saatu mukaan sen tyyppistä pykälää, jonka perusteella kunnallinen neuvoa-antava kansanäänestys olisi pakollinen eli valtuusto olisi velvoitettu sen järjestämään, jos kuntalaiset sitä vaativat, on se huomattava heikennys demokratialle, kun sitä verrataan siihen ehdotukseen, jonka ed. Pulliainen täällä äsken teki.

Ed. Virolainen: Herra puhemies! Minä olen kuunnellut aika tarkoin sekä ed. Pulliaisen että ed. Paloheimon puheenvuorot, mutta en ole päässyt selville, miten heidän aloitteensa edistäisi kunnallista demokratiaa. Saattaa olla vaara, että se jopa nakertaisi kunnallista demokratiaa ja tekisi vapaissa vaaleissa valitun valtuuston ja muiden sen perusteella asetettujen kunnallisten elinten toiminnan hyvinkin epävarmaksi. Periaate kansaan vetoamisesta ja kansanäänestys on varmasti oikea, mutta minä olen saanut sen käsityksen, että tämä on aika raakile, varsin puutteellisesti harkittu. Sen vuoksi olen sitä mieltä, että me pysymme vielä vanhassa systeemissä.

Ei meillä kunnallinenkaan vaalikausi ole liian pitkä. Se on neljä vuotta, ja aina neljän vuoden kuluttua on mahdollisuus vaihtaa päättäjät.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Itsekin ajattelen samalla tavoin kuin äsken ed. Virolainen. Kun valtakunnallista kansanäänestystä viime eduskunnan aikana säädettiin, todettiin kylläkin se, että tuskin kovinkaan usein tämän tyyppistä tilannetta syntyy, ja samoin on tietysti kunnallisen kansanäänestyksen osalta.

Minusta on kyllä hyvin vakavasti kysyttävä, mikä on kunnallisvaltuustojen asema, mikä on kunnanvaltuutetun asema. Vihreitten taholta tuotiin esille kunnallisen demokratian epäkohtia ja viimeisimmässä puheenvuorossa se, että kunnanvaltuuston enemmistö tulee tilanteeseen, jossa sen enemmistön kanta tai edut ovat vastoin kuntalaisten etuja. En itse oikein voi ajatella, että kun-

nissa valittaisiin valtuustoja, jotka toimisivat kuntalaisten enemmistön etuja vastaan. Jos tällainen tilanne syntyy, järjestettäisiin tästä kansanäänestys. Kyllä minusta pitäisi erityisesti pitää kiinni ja korostaa kunnanvaltuuston asemaa ja kunnanvaltuutetun tehtävää.

Niin vapaakuntakokeilut, kunnallishallinnon yhtiöittäminen kuin monet muutkin asiat ja esimerkiksi kunnanosalvaukset ovat mielestäni kaikki epäilyksiä siitä, että valtuutetut eivät osaa hoitaa toimintaansa. Sama koskee kansanäänestystä: Valtuutetut eivät pysty hoitamaan tehtäviään, vaan heille tulee tilanne, jossa he joutuvat vaalien väli-vuosina kysymään, mitä mieltä heidän oikein pitäisi olla.

Ed. Pulliainen: Herra puhemies! Suuresti kunnioittamani ja ihailemani ed. Virolainen ei kyllä ollut lainkaan kuunnellut puheenvuoroani. Hän ei argumentoinnissaan vastannut lainkaan niihin argumentteihin, jotka perusteeksi kilpailevalle lakiehdotukselle esitin. Sen sijaan hän totesi keskeisenä argumenttina sen, että kunnanvaltuusto tuntee olonsa epävarmaksi.

Arvoisa puhemies! Olen sitä mieltä, että kunnanvaltuuston on syytä tuntea olevansa kovin epävarma, jos se aikoo toimia kunnan enemmistön tahdon vastaisesti. Elikkä tässä suhteessa näytämme olevamme todella oikealla asialla.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! Kahdessa puheenvuorossa esitettiin epäilyksiä siitä vastaan, että kunnanvaltuuston olisi velvollisuus järjestää neuvoa-antava kansanäänestys, mikäli riittävän suuri osa kuntalaisista sitä vaatii. Ihmettelen, miten näitä ongelmia ei ole esiintynyt niissä maissa, joissa tällainen käytäntö jo on. Sveitsissä, Italiassa ja esimerkiksi Kaliforniassa on pakko järjestää kansanäänestys, mikäli sitä riittävän moni vaatii, eikä se ole mitään kovin suurta katastrofia aiheuttanut.

Ed. Paloheimo: Herra puhemies! Minä täydennän ed. Soininvaaran äskeistä puheenvuoroa sikäli, että ei pelkästään Kaliforniassa, vaan tietääkseni kaikkialla Yhdysvalloissa järjestetään tämän tyyppisiä äänestyksiä tuon tuostakin.

Minusta ed. Virolainen sotki edustuksellisen ja suoran demokratian. Edustuksellinen

demokratia toimii tietysti joissakin kysymyksissä, kuten omassa puheenvuorossanikin mainitsin, mutta on joitakin kysymyksiä, missä se ei kerta kaikkiaan toimi.

Ed. Skinnarille, joka epäili sitä, että joissakin asioissa kuntalaisten ja valtuutettujen tai kuntalaisten ja päättäjien edut saattaisivat olla ylipäänsä vastakkaisia, mainitsen nyt yhden esimerkin sellaisesta: Silloin kun kunnanvaltuutettujen edustukselliset ulkomaanmatkat alkavat olla ylimitoitettuja, esimerkiksi kuntalaisten ja valtuutettujen edut ovat ehdottomasti vastakkaisia. Tässä ei ole tietenkään kysymys siitä, että tämä olisi ainoa tällainen tapaus, mutta jos ed. Skinnari kuvittelee, että rakenteellisesti on mahdotonta, että sellaisia tapauksia olisi, joissa valtuutettujen ja kuntalaisten edut ovat vastakkaisia, niin se ei kyllä pidä paikkaansa.

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Ed. Skinnarin puheenvuoroon haluan todeta, että en näe asiaa aivan samalla tavalla kuin ed. Skinnari puheenvuorossaan, että edustuksellinen demokratia ja toisaalta suora kansanvalta olisivat toisilleen vastakkaisia kunnallisella tasolla. Pikemminkin molempia tarvitaan, ja olen ehdottomasti sitä mieltä, että kunnallista demokratiaa on kehitettävä myös kansanäänestyksen suuntaan ja yleensäkin suoran kansanvallan suuntaan. Tässä suhteessa Suomessa on käyty aika lailla aloitteellista keskustelua mm. kunnallisten palvelujen käyttäjien vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseksi, miten kunnassa palvelut tuotetaan. Puhutaan käyttäjädemokratiasta.

Mutta myös kansanäänestyksen osalta tämä laki muodostaa vasta pienen askeleen oikeaan suuntaan. Mielestäni on välttämätöntä ryhtyä valmistelemaan sitovaa kunnallista kansanäänestystä muutamissa tapauksissa. Ehkä kaikkein paras esimerkki tällaisesta on kuntaliitokset. Mielestäni kuntaliitosta ei tulisi tehdä, mikäli liitettävän kunnan äänestäjien enemmistö ei sitä kunnallisessa kansanäänestyksessä olisi valmis kannattamaan.

On monia muitakin asioita, mutta ehkä tämä on eräs kaikkein selkeimmistä, joissa sitovaa kansanäänestystä voitaisiin käyttää.

Ed. Pokka: Herra puhemies! Ed. Skinnari puheenvuorossaan tyytyi korostamaan välillisen kansanvallan eli kansan valitsemien

edustajien merkitystä. Omasta puolestani myös katson, että eivät edustuksellinen demokratia ja kansanäänestys voi olla ristiriidassa keskenään. Päinvastoin ihmisillä on erittäin suuri tarve vaikuttaa suoraan asioiden päättämiseen myös kunnissa, ja tässä suhteessa on erittäin valitettavaa, että käsiteltävänä oleva lakiesitys kunnallisen kansanäänestyksen toteuttamisesta jää käytännössä aika vaatimattomaksi ja puolitiehen. Jotta kansanäänestyksellä olisi jokin merkitys ja vaikutusta siihen, mitä kunnanvaltuusto päättää, senhän pitäisi olla sitova ja rajatuissa aiheissa.

Ed. Kietäväinen otti esille kuntaliitokset. Se on aika luonnollinen tilanne, missä kuntalaisten tulee saada esimerkiksi kansanäänestyksen muodossa päättää. Toinen mielestäni yhtä tärkeä aihe tällä hetkellä ovat ympäristökysymykset, joissa näyttää usein käyvän niin, että kuntalaisten enemmistö ei kannata niitä päätöksiä, joita valtuustot tai kunnanhallitukset ja kaupunginhallitukset valmistelevat. Siitäkin on aika tuoreita esimerkkejä.

Tässä on se vaara, että kun hyväksymme tämän lain, se jää käytännössä käyttöalaltaan melko olemattomaksi, eli laki on tehty, mutta sitä ei kuitenkaan käytännössä sovelleta.

Ed. Anttila: Herra puhemies! Ed. Skinnarin puheenvuoron todella voi tulkita niin, että hän kokee kunnallisen kansanäänestysmahdollisuuden eräänlaisena epäluottamuslauseena sen suhteen, että valtuutetut eivät muka pysty tehtäväänsä hoitamaan. Itse näen asian aivan päinvastoin eli näen tämän keinona, jolla me voimme lisätä ihmisten kiinnostusta politiikkaan ja ihmisten vaikutusmahdollisuuksia, koska nimenomaan kunnalliset, lähellä ihmistä olevat kysymykset ovat niitä, jotka ihmisiä kiinnostavat.

Nyt on mahdollisuus todella antaa ihmisille suora vaikutusmahdollisuus kuulla heitä sellaisissa asioissa, jotka kuntalaisten kannalta ovat merkittäviä. Hyvin monessa kunnassa on varmasti esimerkkejä hyvin hankalista tie- ja katulinjauksista. Silloin voidaan aivan hyvin kunnan osa-alueella järjestää tästä kansanäänestys, jolloin tiedetään, mikä on sen alueen enemmistön kanta. Tämä on tavattoman hyvä mahdollisuus, kunhan sitä vain kunnissa hyödynnetään.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! En missään tapauksessa vastusta tällaisen lain säätämistä, mutta halusin korostaa erityisesti sitä, että näillä uudistuksilla, jotka ovat sitten joko kansanäänestyksiä, vapaakuntakokeiluja tai kunnanosavaltuustoja, peitetään se tosiasia, että kunnallinen demokratia ei kaikilta osin toimi. Siinä mielessä minusta tämä toistakymmentä vuotta voimassa ollut kunnallislainsäädäntö laajoine varamiesjärjestelmineen ei ole ollut paras mahdollinen ja toimiva, vaan pitäisi todella miettiä, mikä on kunnanjohtajan ja kaupunginjohtajan asema sekä mikä on valtuuston asema ja tällä tavoin tätä ongelmaa lähestyä.

Mitä tulee vihreiden taholta tuotuun aika huonoon esimerkkiin siitä, mikä on esimerkiksi suhtautuminen ulkomaanmatkoihin, niin jos niitä ruvettaisiin kuntalaisilta kysymään, luulen, että monelle kaupunginjohtajalle tai kunnanhallitukselle tai valtuustollekin voisi käydä niin, että pelkkä menolippu tulee kuntalaisten ehdotuksena, ja tämäkin tietysti tuo ongelmia.

Kansanäänestyksessä tietysti perusongelma sekä valtakunnallisesti että kunnallisesti on, miten kysymys asetetaan, jotta ymmärretään, mistä äänestetään. Tämähän on erittäin vaikea asia. Toisaalta toteaisin ed. Anttilalle ja ed. Pokalle, että kun perustuslakivaliokunnassa viime kaudella kansanäänestystä pohdittiin, niin olimme näistä epäilyksistä aivan samaa mieltä.

Ed. Kalima: Herra puhemies! Ed. Paloheimolle haluaisin todeta, että nimien hankkiminen Helsingin keskustassa on varsin yksinkertainen asia. Siellä 5 000 nimeä saadaan asian kuin asian puolesta muutamassa tunnissa. Kun kuitenkin kustannukset ovat merkittävät ja on mahdollista myös se, että tiedotusvälineet tai jotkut niistä niin sanotusti omassa asiassaan käyttävät tätä demokraattisen päätöksentekokoneiston painostamiseksi, on olemassa vaara myös tämän aparaatin väärinkäytöstä. Se tässä halutaan ehkäistä.

Aivan niin kuin ed. Skinnari sanoi, kysymyksenasettelu sillä tavoin, että on todellisia vaihtoehtoja, on hyvin olennainen. Minusta on vaikeata ajatella, miten kysymystenasettelu tapahtuu sellaisessa tilanteessa, jossa kunnalliset hallintoelimet vastoin tahtoaan joutuvat järjestämään äänestyksen huonosti

yksilöidyssä asiassa. Joka tapauksessa joudutaan kunnassa toimimaan, jotta järkevä äänestys voidaan aikaansaada.

Mitä tulee sitovaan äänestykseen, jos se toimitetaan kuntaliitosasioissa, niin kuin täällä esitettiin, juuri sellaisissa tapauksissa yleinen etu, laajempi etu, valtakunnallinen etu sivuutetaan, mutta se kai puhujan mielestä olikin tarkoitus.

Ed. Hilpelä: Arvoisa puhemies! Liityn tietysti niiden joukkoon, jotka ovat sitä mieltä, että demokratiaa pitää laajentaa aina siellä, missä pystytään. Mutta toisaalta haluan kiinnittää huomiota siihen, että jos esimerkiksi kunnanosa saa sanoa mielipiteensä kunnanosaan sijoitettavasta vaikkapa alkoholistien hoitokodista, niin varmasti sitä ei sinne tule. Mikään kunnanosa ei tällaista paikkaa halua. Tällöin yleinen etu jää hoitamatta. Näin ollen olen sitä mieltä, että on hyvin harvoja asioita, joissa valtuusto ei olisi oikea paikka päättämään. Valtuutetut on valittu sitä varten, että he tekevät päätöksiä kunnan asioissa ja kehittävät kuntaa kokonaisuuden edut huomioon ottaen.

Ed. Paloheimo: Herra puhemies! Pyydin alun perin puheenvuoron vastatakseni ed. Skinnarille, mutta ed. Kalimalle huomauttaisin, että vihreillä sattuu olemaan jonkinlaisia kokemuksia 5 000 nimen keräämisestä Helsingissä, eikä se ainakaan kaikilta käy muutamassa tunnissa.

Ed. Skinnarille, joka puuttui ulkomaanmatkakysymykseen, totean, että on tietysti huomattavasti tärkeämpiäkin, akuutteja kysymyksiä kuten esimerkiksi Tampellan kaavakysymys Tampereella, joka on varmasti sellainen, missä kuntalaisten ja päättäjien intressit ovat vastakkaisia.

En oikeastaan ymmärrä tätä keskustelua siitä syystä, että jos kerran ollaan sitä mieltä, että suora demokratia ei toimi, niin mistä syystä ylipäänsä tällaista lakia ollaan ajamassa? Jos ollaan sitä mieltä, että se toimii, niin silloin se pitäisi saada jossain tapauksessa myös valtuustoa sitovaksi. Tällaisena, kuin se täällä esitetään, on kysymys eräänlaisesta kosmetiikasta, jolla pyritään luomaan illuusio pyrkimyksestä demokratiaan, mutta ei kuitenkaan haluta luopua päättäjien edustuksellisesta vallasta lainkaan.

Ed. Soininvaara: Arvoisa puhemies! 5 000 nimen kerääminen Helsingin keskustassa ei ilmeisesti meidän aloitteemme mukaan riittäisi, tarvittaisiin 20 000 nimeä.

Mutta tyypillinen esimerkki siitä, missä kansan mielipide ja päättäjien mielipide on erilainen, löytyy myös Helsingistä. Me tiedämme lukuisista selvityksistä, että aivan ylivoimainen osa helsinkiläisistä haluaisi rauhoittaa Helsingin ydinkeskustan autoliikenteeltä, mutta päättäjät eivät tee tällaista ratkaisua. On pelättävissä, että, koska he tietävät, mihin kansanäänestys johtaisi, he kieltäytyisivät juuri tämän takia myös kansanäänestyksen järjestämisestä, koska jostakin syystä halutaan noudattaa erilaista liikennepolitiikkaa kuin helsinkiläiset itse haluaisivat.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Tässä jo ryhmätoverini ovat kommentoineet nimien keräystä. Totean vain sen, että se on myös toisaalta oikein mukavaa puuhaa sikäli, että pääsee keskustelemaan kansalaisten kanssa, sillä hyvin monta kertaa nimiä keränneenä olen havainnut, että kansalaiset haluavat todella tietää asioista, ennen kuin nimensä paperiin laittavat.

Olennaista tässä keskustelussa kuitenkin on se, että hallituspuolueiden kansanedustajat nyt esittävät sellaisia varauksia koko neuvoo-antavaan kunnalliseen kansanäänestykseen, jota hallitus esittää, jotka mitätöivät koko instituution. Ei voi siinä, ei voi tuossa, ei voi juuri missään, mutta kuitenkin hallitus on tällaista instituutiota ehdottanut. Nyt nämä 14 puheenvuoroa ovat oleva hyvä osoitus siitä, ettei hallituksen taholta ollut mitään myönteistä suoran demokratian suuntaan ajateltukaan.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Huolestuin hieman ed. Kaliman puheenvuorosta, kun hän totesi, että 5 000 nimeä voidaan kerätä asian kuin asian puolesta, ja surkuteli, että ihmiset ovat helposti manipuloitavissa ja tiedotusvälineet voivat käynnistää kampanjoita joidenkin asioiden puolesta. Näille samoille ihmisille annetaan kuitenkin vaaleissa mahdollisuus äänestää eri henkilöitä ja eri puolueita päättämään kunnan asioista, mutta heille ei haluttaisi antaa oikeutta jonkin tietyn asian ympäriltä äänestää ja ottaa tähän asiaan kantaa. Siinä mielessä

tämä edustaa jonkinlaista epäluottamusta siihen, kykenevätkö kansalaiset tänä päivänä ottamaan asioihin kantaa ja haluavatko he sitä tehdä. Mielestäni silloin, kun suora demokratia on mahdollista, sitä pitäisi tietysti käyttää. Miksi käyttäisimme edustuksellista niissä tapauksissa, joissa suorankin järjestämiseen on mahdollisuus?

Ed. Sasi: Herra puhemies! Ed. Paloheimmo väitti, että Tampereen kaupungissa kuntalaiset olisivat eri mieltä Tampereen kaupunginvaltuuston päätöksestä, joka koski Tampellan alueen suunnittelua. Haluan korjata tämän hänen väärinkäsityksensä. On totta, että ensimmäisessä mielipidetutkimuksessa tamperelaisten enemmistö asettui eri kannalle kuin kaupunginvaltuusto. Mutta kaupunginvaltuuston päätöksen jälkeisessä mielipidetutkimuksessa kaupunkilaisten enemmistö on Tampereen kaupunginvaltuuston kanssa samalla kannalla Tampellan alueen suunnittelun ja kaavoituksen suhteen, mikä osoittaa sitä, että kun kansalaiset saavat riittävästi informaatiota riittävän tärkeässä asiassa, hekin osaavat ottaa oikean kannan.

Ed. Löyttyjärvi: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on hyvin voimakkaasti puhuttu siitä, että edustuksellisessa demokratiassa valtuustoissa tai muualla toimivien ja kuntalaisten edut tai tahdot törmäävät vastakkain ja tässä tilanteessa tarvitaan kansanäänestyksen kaltaista instrumenttia. Mielestäni kansanäänestyksen järjestämisellä on merkitystä nimenomaan tietenkin näissä tilanteissa. Mutta etenkin riittävän aikaisessa vaiheessa, kun on esitettävänä erilaisia vaihtoehtoja suurista kysymyksistä, on hyvin perusteltua kysyä kuntalaisten mielipidettä. Mielestäni tällaisiin tarkoituksiin tätä kansanäänestysmahdollisuutta tulisi käyttää.

Kansanäänestys voi olla myös se väline, jolla valtuustot kysyvät isoissa asioissa kuntalaisten kantaa, mutta mielestäni on aivan oikein, että tätä instrumenttia kehitettäisiin siihen suuntaan, että se olisi myös kuntalaisten käytettävissä. Ylipäänsäkin mielestäni suomalaisen demokratian kehittämiseen tarvittaisiin ennakoluulotonta otetta myös suhteessa tähän laitokseen, eduskuntaan. Millä tavalla kansalaiset vaalien välillä voivat aloitteillaan suoraan tulla tämän salin

työhön mukaan, esittää asioita, mikä on se menettely, jolla esimerkiksi kansalaisaloite voidaan tuoda täällä käsittelyyn?

Mielestäni todella tarvitaan hyvin ennakoluulotonta otetta demokratian kehittämisen kysymyksiin. Myös kunnanosaaltuustot todellista päätäntävaltaa käyttävinä eliminä tulevat varmasti olemaan tulevaisuudessa tarpeen ja niistä voidaan saada hyvin toimivia ja kuntalaisten tahtoa ilmentäviä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Pulliainen ed. Paloheimon kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen lakiehdotuksen käsittelyn pohjaksi otettaisiin hänen edellä esittämänsä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Pulliaisen ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 16 ei-ääntä; poissa 67. (Koneään. 1)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 7, 102 a—102 d §, 10 a luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 1—20 §, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi ammatillisista oppilaitoksista annetun lain 17 ja 21 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 258/1989 vp.

Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2
Suuren valiokunnan mietintö n:o 51

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 51. Ensin salitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Isohookana-Asunmaa: Arvoisa puhemies! Ammatilliset oppilaitokset ovat pitkään toivoneet pääsyä tuntikehysjärjestelmän piiriin. Lakiesitys on nyt valmistumassa ja tulee voimaan todella pikavauhtia, kun on tarkoitus, että tuntikehystä aletaan soveltaa jo tulevan lukuvuoden alusta. Voimaantumalon ajankohtaa on aika yleisesti toivottu siirrettäväksi ja jopa porrastettavaksi. Kumpakaan ratkaisua eivät sivistysvaliokunnassa hallituspuolueen edustajat hyväksyneet. Keskustan esitys äänestyksessä valiokunnassa hävisi. Niinpä ammatillisissa oppilaitoksissa on kesän aikana tehtävä paljon tehokasta työtä tuntikehysten käyttöönottamiseksi. Tämä ongelma ei kuitenkaan liene lopulta ylivoimainen.

Merkittävämpää on sen sijaan, että ammatillisten oppilaitosten laki tuntikehysten osalta on hyvin väljä ja oikeastaan mitään sanomaton. Resurssit määrätään todellisuudessa asetuksissa, joihin eduskunnalla ei tunnetusti ole sananvaltaa. Asiantuntijoilla ja kouluilla on kuitenkin ollut nähtävillä asetusluonnokset, jotka kertovat, että oletettu pelko tuntikehysten riittävydestä on aiheellinen, esimerkiksi koti- ja laitostalouden oppilaitoksissa sekä ammatillisissa erityisoppilaitoksissa. Myös valiokunta näyttää tulleen siihen käsitykseen, ettei aiottu laskentaperuste ole kaikilta osin turvallinen ajatellen opetuksen riittävyttä, opetuksen tasoa ja ennen kaikkea valinnaisuuden lisäämistä, johon juuri käydyssä koulupoliittisessa selontekokeskustelussa kiinnitettiin varsin paljon huomiota.

Kun on käynyt läpi joitakin sovelluslaskelmia tuntikehuksesta, on syytä korostaa, että sivistysvaliokunnan mietinnössä kannetaan aivan oikein huolta kieli-, erityisopetus-, tukiopetus- jnp. resurssien riittävydestä. Pidän valitettavana sitä, ettei sivistysva-

liokunta ole onnistunut saamaan aikaan lakiesitykseen uutta pykälää eikä oikeastaan muuta kuin ponsia. On tunnettua, ettei ponsilla ole juuri merkitystä silloin, kun kyse on rahasta, eikä oikeastaan viime aikoina muutenkaan.

Kun aikanaan säädettiin tuntikehyslakia peruskoululle, lakiin myös kirjattiin yksimielisesti varsin tiukka ponsi siitä, että hallituksen tulee seurata tuntikehysten riittävyttä ja ryhtyä tarvittaessa toimenpiteisiin tuntikehysten lisäämiseksi. Meillä kaikilla on hyvin tiedossa miten on käynyt. Koulutuspoliittisesta selonteosta päätellen hallituksella on tarkoitus antaa lähiaikoina jonkin verran lisäresursseja suurille, ehkä noin tuhannen oppilaan peruskoulujen yläasteille, eikä siis muualle, ei esimerkiksi suurille ala-asteille, jotka yhtä lailla olisivat lisäresurssien tarpeessa. Vaadittua valinnaisuutta eikä eriyttämistä ei voi peruskoulussakaan toteuttaa ilman tuntikehysten lisäystä. Olisikin ollut toivottavaa, että eduskunta olisi kyennyt muuttamaan hallituksen esitystä tai lisäämään esitykseen uusia pykäläiä niin, että lisäresursseja olisi turvattu ammatilliseen opetukseen.

Opettajien ammattijärjestö on laskenut, että tuntivaje tulee olemaan nykyiseen verrattuna reilusti yli 30 000 tuntia, mikä on rahassa 180 miljoonaa markkaa. Summa ei ole suuri, kun on kyse koko maan ammatillisesta perusopetuksesta. Lakiesitys koskee vain keskiasteen ammatillista koulutusta. Kun jo nyt monissa ammattioppilaitoksissa toiseksi tehtäväksi on muodostumassa ammatillisen aikuiskoulutuksen toteuttaminen ja kun resurssit ovat koulussa sekä keskias- teelle että aikuiskoulutukselle yhteisiä, on melko varmaa, että on syntymässä ongelmia. Lainsäädännössä ei aikuiskoulutusta ole kuitenkaan otettu millään tavalla huomioon, joten vielääkään lainsäädäntö ammatillisessa koulutuksessa ei palvele joustavuuden vaatimusta kuten pitäisi, jota vaatimusta on aivan yleisesti odotettu ja perätty.

Arvoisa puhemies! Erityisesti pienet ammatilliset oppilaitokset, jotka pääosin sattu- vat sijaitsemaan Pohjois- ja Itä-Suomessa, tulevat eniten kärsimään nyt hyväksyttävistä laskelmaperusteista. Monille kouluille tuleva tuntikehys muodostuu pienryhmien giljotini- niksi ja johtaa sitä kautta monien linjojen ja aikaa myöten myös koulujen kuolemaan.

Herää kysymys: Eihän tämä vain olekin hallituksen esityksen tarkoitus?

Ed. Uosukainen: Herra puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaa on nyt harrastanut valikoivaa lukemista ja halunnut tulkita valiokunnan mahdollisuudet vaikuttaa asioihin selvästi alarajaisesti. Olen sitä mieltä, että ponnien muotoon kirjoitetut seikat huolehtivat niin pitkälle kuin eduskunnan mahdollisuuksissa on tässä vaiheessa kirjoittaa niistä seikoista, jotka hän esille otti, mm. opintojen ohjauksesta, erityisopetuksesta ja muista seikoista. Myös aikuiskoulutuksesta valiokunta lausuu, että viivytystä tulee valmistella ehdotukset aikuiskoulutuksen siirtämisestä tuntikeyhksen piiriin. On tapana edetä asia kerrallaan. Harvan asian yhteydessä on asiantuntijoiden puolella ilmoitettu asian seurannassa pikaisesta toimiin ryhtymisestä, mikäli esimerkiksi opintojen ohjauksen ja erityisopetuksen resursseissa havaitaan vaikeuksia ja toteuttamisessa toisia tarkoituksia kuin valiokunta on esittänyt. Näin ollen sivistysvaliokunta mietinnössään on kiinnittänyt kaikkiin noihin asioihin huomiota vieläpä ponnien muotoisina.

Ed. Renko: Herra puhemies! Ed. Isohookana-Asunmaa ei ollut silloin mukana kun tätä ensimmäisessä käsittelyssä täällä käytiin läpi. On syytä todeta, että sivistysvaliokunnan ensimmäisessä käsittelyssähän voimaantulosta äänestettiin 10—6, ja sen jälkeen saatiin lisättyä näitä ponsia, joilla juuri pyritään siihen, mitä puheenvuorossa kaivattiin. Tuntikeyhksen osalta on syytä muistaa, että sen täytyy olla joustava, ja on järkevää, että se on asetuksella myös hienosäädettävissä.

Lukion ja peruskoulun osalta on ongelma se, että se sidottiin lakiin, joka on tavattoman jäykkä ja oppilaitos- ja kuntakohtaisesti heikosti muutettavissa. Tämä on siltä osin parempi. Mutta se, että se on riittämätön ja leikkaa pieniä kouluja pois, kuolettaa kouluja haja-alueilta, pitää paikkansa. Koko tämä tuntikeyhksen laskentaperiaate johtaa keskittämiseen ja lisää koulutuksellista eriarvoisuutta, ja on oletettavissa, että useita kymmeniä kouluja haja-alueilta tämän mukaan lakkautuu. Mutta se ei ole tämän lain vika, vaan perusvika on se, että meillä on 1,9 aloituspaikkaa/oppilas verrattuna ikäluok-

kaan. Eli joka tapauksessa ne tulevat lakkautumaan lähiaikoina. Tässä vain siirretään resursseja suurille kouluille ja suuremmille paikkakunnille, ja nämä "armonvuodet" ovat aivan välttämättömät samoin kuin ministeriön poikkeusluvat, joita mietinnön ponsissa on vaadittu.

Ed. Lahti-Nuuttila: Arvoisa puhemies! Ed. Tytti Isohookana-Asunmaalla on erinomainen tapa antaa aina silloin tällöin hienoisesti vääriä todistuksia hallituksen toimista. Puheenvuorossaan hän arvosteli peruskoululain ja lukiolain säätämisen yhteydessä tehtyä mietintöä, jossa edellytettiin hallituksen seuraavan tuntikeyhysjärjestelmän toimivuutta ja ryhtyvän tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Näinhän on koko ajan tapahtunut. Tuntikeyhysjärjestelmän toimivuutta on seurattu varsin tiiviisti, ja hallitus on myös ryhtynyt, voidaan sanoa, oikeasuuntaisiin toimenpiteisiin, ei ehkä riittäviin. Lukion tuntikeyhystä on korjattu ja korjataan ja on aivan oikein, että nyt on tartuttu ja tartutaan siihen ongelmaan, mikä pienestä tuntikeyhksestä aiheutuu suurilla yläasteilla. Suurten yläasteiden oppilaat ovat varsin eriarvoisessa asemassa ajatellen pienten yläasteiden oppilaita sekä opetuksellisesti että muillakin tavoilla. On aivan oikein, että hallitus on tarttunut ensimmäisenä suurimpiin ongelmiin ja poistaa niitä. Varmasti aikanaan ovat myös vuorossa esimerkiksi juuri suuret ala-asteet.

Ed. Jääskeläinen: Herra puhemies! Kiinnitän huomiota ed. Isohookana-Asunmaan mainitsemiin pieniin ryhmiin. Sivistysvaliokunta kiinnitti mietinnössään nimenomaan tähän huomiota ja edellyttää, että hallitus seuraa opetuksen kehittymistä ja turvaa pienten ryhmien toiminnan senkin jälkeen, kun "armonvuodet" ovat ohi. Tähän asiaan on siis paneuduttu ja hallituksen esitys on hyväksytty täällä mainituin kommentein ja edellytyksin.

Ed. Isohookana-Asunmaa: Herra puhemies! Haluan toistaa sen, että olen hyvin tietoinen siitä, että sivistysvaliokunnan mietinnössä on ongelmat kirjattu ja monet niistä jopa ponnien muotoon. Mutta yhtä napakasti kuin ed. Pystynen eilen täällä

totesi, että nuorisokoulu ei tule saamaan lisävaroja, yhtä napakasti toivoisin, että kokoomus huolehtisi myös siitä, että ammatillinen opetus tulee saamaan perusresurssinsa niin, ettei opetuksen laatutaso eikä kehittäminen siltä osin kärsisi.

Samalla tuonne vasemmalle kunnioitetuille sosialidemokraattisille kollegoilleni voisin esittää toivomuksen, että he puolestaan huolehtisivat siitä, että peruskoulun tuntikehysresurssia todella nopeasti lisättäisiin. Ei riitä, jos vain todella hyvin suurille yläasteille eli näille ed. Lahti-Nuuttilan hyvin tietämille tuhannen oppilaan yläasteille annetaan tuntikehysresurssia vaalien alla, vaan niitä täytyy antaa pienemmillekin yläasteille, puhumattakaan siitä, että peruskoulun ala-astekin todella kaipaava lisäresurssia.

Ed. Uosukainen: Herra puhemies! Vastauksena ed. Rengolle pyydän huomauttaa, että ponsien muoto ja ponsien muotoon kirjoittaminen ei suinkaan syntynyt valiokunnassa minkään painostuksen ja äänestyskäyttäytymisen jälkeen, vaan tämä noudatti keskustelua, joka sivistysvaliokunnassa käytiin ja jolla kannalla myös ja nimenomaan hallituspuolueet olivat kaiken aikaa niin kuin varmasti valiokunnan pöytäkirjatkin kertoivat.

Jos sallitaan, vastaan myös ed. Isohookana-Asunmaalle, että me voimme jatkaa erilaisten resurssien käsittelyä, mutta se näyttäisi ja tuntuisi minun mielestäni tässä yhteydessä lähinnä julkisuushakuisuudelta, koska niin kuin sanottu, lakiehdotus kerrallaan ja tässä on kyseessä nyt toinen asia kuin lukioiden tuntikehys.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 17 ja 21 §, voimaantuloa ja soveltamissäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotukset laiksi Teijon alueen käyttämisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 234/1989 vp.

Lakialoite n:o 34/1989 vp.

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 5

Suuren valiokunnan mietintö n:o 52

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 52. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sitten ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. J. Roos: Arvoisa puhemies! Eduskunta on saanut toiseen käsittelyynsä Etelä-Suomen kannalta varsin merkittävän hankkeen. Valtion retkeilyalueen perustaminen Etelä-Suomeen on monessa mielessä hyvin tärkeä kysymys.

On paikallaan antaa myös tässä alussa heti kiitosta maa- ja metsätalousministeri Toivo T. Pohjalalle kuin myös ympäristöministeri Kaj Bärlundille. Samoin kiitoksen ansaitsee myös maa- ja metsätalousvaliokunta, joka on todella tehnyt työtä tämän asian puolesta.

Olen erittäin iloinen niistä sanoista, joita maa- ja metsätalousministeri sanoi. Hän totesi: "Eduskunnan enemmistön tahtoa on paikallaan kuulla." Olen myös iloinen siitä, että maa- ja metsätalousvaliokunta teki asiassa varsin perusteellista työtä, jopa tutustuen paikan päällä kyseiseen alueeseen. Ennen kaikkea olen iloinen siitä, että eduskunta on nyt käyttämässä todellista valtaansa, ryhdistäytymässä, niin kuin eduskunnan puhemies jossain vaiheessa on toivonut.

Miksi sitten Etelä-Suomi tarvitsee retkeilyalueen? Uskon, että nopeasti kaupunkilaistuva väestö tarvitsee luonnossa liikkumisen mahdollisuuden ja tästä tulee yhä tärkeämpi arvo tulevaisuudessa. On paikallaan kysyä, pitääkö eteläsuomalaisen aina istua pari päivää autossa, matkata pohjoiseen, mikäli haluavat todella liikkua valtion retkeilyalueilla, joissa on myös tiettyjä palveluja.

Varsinkin Etelä-Suomessa, missä useimmiten järvien ja merien rannat tahtovat umpeutua omarantaiseen mökkiasutukseen, tällaiseen liikkumiseen vesistöjen varsilla on todella vähän mahdollisuuksia. Nyt perustettava retkeilyalue luo siihen oivat mahdollisuudet, sisältyyhän tähän retkeilyalueeseen neljä lähes rakentamatonta järveä.

Ennen kaikkea retkeilyalueen perustaminen on todella tärkeä kysymys sille kansanosalle, jolla ei ole mahdollisuuksia todellakaan hankkia itselleen omaa rantaa tai omia mökkejä. Samalla nyt perustettava retkeilyalue turvaa mahdollisuuden myös tuleville sukupolville nähdä aito luonto oikeassa ympäristössään. Lisäksi kyseinen retkeilyalue luo mahdollisuuden seurata metsiemme tilaa tulevaisuudessa erilaisen tutkimustoiminnan kautta Etelä-Suomessa, mikäli siihen halua löytyy. Tarvetta varmasti tämän suuntaiseen tutkimukseen olisi.

Nyt esillä olevassa asiassa on käyty pitkä ja vaivalloinen taistelu ja keskustelu, mitä pitäisi tehdä. Pitäisikö alueelle perustaa yhteismetsä, pitäisikö alue jakaa yhteismetsäksi ja retkeilyalueeksi vai pitäisikö alueesta tehdä kokonaisuudessaan retkeilyalue? Jos asiaa haluaa konkretisoida, kysymyksessä on siis varsin yksinkertainen asia: noin sadan ihmisen yhteismetsäalue vaiko puolentoista — kahden miljoonan ihmisen yhteinen retkeilyalue. En mitenkään ole voinut selittää itselleni, että alue pitäisi tehdä yhteismetsäksi, vaikka varsin hyvin tiedänkin, että yhteismetsä olisi tuonut tiettyä lisätuloa alueen maanomistajille. Mutta kun kysymyksessä on kuitenkin näin suuren väestömäärän mahdollisuus käyttää aluetta ns. retkeilytarcoitukseen, mielestäni edellinen vaihtoehto olisi ollut todella huono ratkaisu tälle asialle.

On myös vielä kerran syytä todeta, että mikäli alueesta olisi tehty puolittamisvaihtoehto, olisivat varmaan molemmat ratkaisut kärsineet, niin yhteismetsä kuin retkeilyaluekin. Minulle on monta kertaa todettu, että myös yhteismetsässä voi retkeillä ja liikkua. Niinhän tietysti voikin, mutta todella selvä asia on, ettei valtio panosta yksityisten omistamiin maa-alueisiin. Näin muodoin epäilen, että yhteismetsän kannettavaksi olisi tullut sellaisia rasitteita, joista se ei olisi millään pystynyt selviämään muuten kuin rahastamalla alueen käyttäjiä. Tämä taas ei ole sitä retkeilyä, mitä itse olen halunnut eteläsuomalaisen saavan tehdä ja nauttia luonnossa liikkumisesta.

Toisaalta ei lain läpimenokaan vielä turvaa retkeilyaluetta. Se on vain päätös, jolla varmistetaan, että alueesta voidaan ruveta rakentamaan valtion retkeilyaluetta. Tämän jälkeen on paikallaan, että yhteiskunta osoittaa määrärahoja alueen varustamiseksi ret-

keilyä palvelevaksi. On luotava toimivia polkuverkostoja, jotka kanavoivat kulkemisen luonnon säilymisen kannalta parhaiten. On rakennettava leiriytymis- ja nuotiopaikkoja sekä tietynlainen opastuskeskus. Koska alueen kalastusmahdollisuudetkin ovat erittäin hyvät lukuisissa järvissä, syntyy mahdollisuus virkistyskalastuksen hyvin fiksuun järjestelyyn.

Luonnossa liikkuvana ja siitä kiinnostuneena olen hyvin usein ollut tukemassa ympäristön säilyttämiseen liittyviä hankkeita. Teijo-kamppailu on itselleni korostetusti osoittanut ympäristöarvojen merkityksen ja tarpeen olla todella valppaana. On paikallaan edellyttää hallitukselta edelleen luontoa suojelevia ja säästäviä ratkaisuja, koska meillä Suomessa siihen on vielä mahdollisuus. Se edellyttää tietysti maan hallitukselta hyvin aktiivista otetta kansainväliseen ympäristön-suojelutoimintaan.

Esimerkiksi nyt perustettava Teijon retkeilyalue sijaitsee Itämeren rannalla. Monet tutkimukset kertovat hälyttäviä tuloksia myös Itämeren tilasta. Täysin kuolleita alueita on hyvin paljon. Vain kansainvälisellä toiminnalla näihin asioihin voidaan konkreettisesti vaikuttaa. Elikkä Suomen on panostettava välittömästi kaikkiin niihin konkreettisiin hankkeisiin, joilla on mahdollisuus saada asioita liikkeelle. Puheita ja kokouksia on kyllä ollut riittävästi, mutta nyt on saatava eteenpäin Itämeren valtioiden yhteisiä hankkeita Itämeren pelastamiseksi.

Meri tulee automaattisesti esiin, kun puhutaan Teijon retkeilyalueesta. Sijaitsevathan Saaristomerren kansallispuisto ja Teijo varsin lähellä toisiaan. Näitä Suomen rannikon ja saariston upeimpia alueita on syytä kehittää myös kokonaisuutena ja yhdistää ne toisiinsa huomattavasti paremmin. Näen tässä varsin suuren mahdollisuuden.

Arvoisa puhemies! En halua puuttua esillä olleeseen maa- ja metsätalousvaliokunnan mietinnön ns. korvausosaan, jossa määritellään alueen hinta, koska uskon, että siitä täällä vielä puhutaan. Totean kuitenkin vain sen, että kun retkeilyalueen hintaa määriteltiin, en todellakaan pidä kovin hyvänä sitä tapaa, jolla eräät valiokunnan jäsenet halusivat rahastaa rahaa maatilatalouden kehittämisrahastoon. Sen sijaan pidän erittäin kohtuullisena sitä tapaa, jolla valiokunnan todelliset asiantuntijat määrittelivät korvauk-

sen hinnan, joka maatilatalouden kehittämishastoon maksetaan. Se on varmasti riittävä.

Etelä-Suomi on nyt saamassa retkeilyalueen. Uskon, että tulevaisuudessa tämän retkeilyalueen perustamisen takana olevat ihmiset tekevät yhden parhaista ratkaisuista, joita tällä eduskuntakaudella luonnon hyväksi on tehty. Uskon, että sitä myös tulevaisuus tulee kiittämään. Lainaan muutaman ajatuksen ed. Astalan ensimmäisessä käsittelyssä käyttämästä puheenvuorosta. ”Teijon retkeilyalueella joskus vaeltavat tämän päivän edustajien lapset ja lastenlapset voivat perustellusti joskus todeta: Eduskunta ryhdistäytyi kerran ja Teijon retkeilyalue syntyi. Se syntyi silloin, kun ukki tai mummi oli kansanedustajana vuonna 1990. Ne olivat hyviä aikoja silloin.”

Arvoisa puhemies! Lopuksi kiitos niille kaikille edustajatovereille eri ryhmistä, joiden ansiosta ja työllä kyseinen retkeilyalue on perustettavissa palvelemaan luonnossa liikkuja myös Etelä-Suomessa.

Ed. Rinne: Herra puhemies! Tiivistän puheenvuoroni periaatteelliseksi kannanotoksi. Nythän on kysymys siitä, että nämä metsät ja koko tämä alue on valtion maata. Siis keneltäkään ei oteta mitään pois millään keinoin. Se on valtion maata. Mutta nyt kuitenkin on sitten haluttu iskeä myös näihin valtion maihin sillä perusteella, että joillakin olisi ikään kuin oikeus ottaa näitä valtion maita muuhun käyttöön.

Edustajatoveri Jukka Roos on tehnyt todella komean työn tässä kaataessaan hallituksen esityksen. Tässä asiassa maa- ja metsätalousministeri, kokoomusporvari ei kovin tätä mieltä ollut, että se tämän muodon saa, mikä se nyt on, mutta vielä sitäkin pahempaa on tietysti kolmen kepulaisen vastalause. Muutamia valistuneitakin kepulaisia on kyllä olemassa, jotka ovat toista mieltä. Valistuneita porvareita on olemassa. Kaikkein vaarallisinta on juuri tämä kepun kaksinaamaisuus luonnonsuojeluasioissa. Otetaan fosforivero, UKK-puiston laajennus, haittaverot, mitkä tahansa, niin aina kepu on vastustamassa sitä, aina. (Ed. Lamminen: Se on tarttunut puhujasta!) — Mikä? Vastustaminen? Ei! Kaksinaamaisuus ei ainakaan ole tarttunut.

Tilanne on kerta kaikkiaan se, että juuri

tämä on kaikkein pahinta ja nimenomaan luonnonsuojeluasiassa, kun joudutaan jatkuvasti näitä kepun koukkuja siitä rusinapulasta kaivamaan esiin, ja kun asioilla on kiire, niin ne pitäisi saada nopeasti päätökseen. Jos näiden kirottujen porvarien kanssa täytyy jossakin yhteistyössä olla, niin mieluummin kokoomuksen kanssa ainakin luonnonsuojeluasiassa.

Ed. Astala: Arvoisa puhemies! Olen jo tämän asian ensimmäisen käsittelyn puheenvuorossani välittänyt myös omalta osaltani kiitoksen ajatuksia kaikille niille, jotka ovat vaikuttaneet siihen, että koko Teijon alueesta tulee nyt valtion yleinen retkeilyalue. Kiitoksen ajatukset ovat edelleenkin voimassa näille luonnon ja ihmisen ystäville. Tämä on arvokas teko. Alueesta muodostuneekin todellinen helmi. Toivottavasti hallitus budjeteissa myöntää riittävät voimavarat retkeilyalueen kehittämiseen. On ilo todeta, että eduskunta ryhdistäytyi — tässä asiassa.

Ed. Anttilan suhtautuminen asiaan ensimmäisen käsittelyn yhteydessä sen sijaan oli varsin kapea-alainen ja tietyn eturyhmän taloudellisia etuja palveleva. Ed. Anttila puolusti yksityistä etua yhteistä etua vastaan, (Ed. Virolainen: Se on ”rikos”!) joidenkin yksittäisten maanomistajien etua koko Etelä-Suomen asukkaiden virkistätymismahdollisuuksia vastaan. — Eikö se nyt ole kohtuutonta, ed. Virolainen?

Ed. Anttila esitti viime kerralla lisäksi tämän asian yhteydessä varsin puistattavan periaatenaikemyksen siitä, että käyttäjä maksakoon. Tässä tapauksessa ed. Anttila panisi eteläsuomalaiset maksamaan siitä, että he voisivat virkistäytyä ja myös nauttia luonnon arvoista jopa erämaaluonteisilla alueilla, valtion retkeilyalueella. Luonnon arvojen yhteydessä rahastamisen liittäminen kansalaisten virkistätymismahdollisuuksiin on puistattavaa.

Arvoisa puhemies! Toivon retkeilyalueelle vihreätä tulevaisuutta (Ed. Jaakonsaari: Punavihreätä!) ja siellä liikkuville ihmisille paljon rikastavia kokemuksia luonnon ihmeistä ja sen kuohuvasta elämästä. — Nämä ovat niitä ns. punavihreitä ajatuksia.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Astalalle on pakko heti vastata. Ilmeisesti me edustajat kuuntelemme

toinen toistemme puheenvuoroja tavattoman heikosti. Näin on käynyt ainakin ed. Astalan kohdalla. Kannanottoni, joka koski maksujen perintää virkistysalueen käytöstä, lähti siitä, että ed. Jukka Roos vastauspuheenvuorossaan otti esille sen, että jos tämä ei ole valtion aluetta, niin kukaties ajaudutaan sellaiseen tilanteeseen, että joudutaan ottamaan pääsymaksu tai jokin muu järjestelmä käyttöön, johon esitin oman kommenttini, enkä suinkaan edellyttänyt sitä, että siellä pitää olla rahastaja portilla. Ed. Astala, toivon, että otatte pöytäkirjatoimistosta viime kerralla käydyn keskustelupöytäkirjan ja sen jälkeen teette johtopäätökset.

Ed. Jokiniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Astalan puheenvuorosta haluan todeta, kun hän moitti sitä, jotta yksityinen ja yleinen etu ovat tässä erittäin voimakkaasti vastakkain. Alkuperäisessä hallituksen esityksessä minusta nämä oli pysytty yhdistämään erinomaisella tavalla. Se olisi ollut esimerkillistä ja ensikertaista koko valtakunnassamme. Osa olisi ollut luonnonsuojelualuetta ja osa yhteismetsää. Alueelle olisi aivan samalla tavalla voitu asettaa jo sitä muodostettaessa myös virkistysaluekäytön edellytykset. Minusta hallitus oli nämä asiat aika tavalla ministeriössä miettinyt, mutta näyttää varsin ihmeelliseltä kuitenkin, jotta tämä ei käy. Näin ollen täällä on muutettu hallituksen esitystä. En halua sitä sen enempää kommentoida, mutta minusta esityksessä oli erinomaisella tavalla hyödynnetty yksityismetsätalouden käyttö ja virkistyskäyttö. Olisi ollut erinomaista kokeilla tällaista asiaa, mutta näköjään se ei käy.

Ed. Puisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voimme tietenkin hakea pöytäkirjatoimistosta pöytäkirjat, mutta samoin kuin ed. Astala olen ollut läsnä kuulemassa ed. Anttilan puheenvuoron, jossa hän mainitsi ed. J. Roosin epäilyä, että mahdollisesti toisessa vaihtoehdossa olisi rahastettu, että hänestä ne, jotka käyttävät, voivat maksakin. Tietysti voi olla niin, että ed. Anttila haluaa siistiä omaa puheenvuoroaan. Se oli salin tyhjänä ollessa kello 18. Ehkä mielipiteet ovat toisenlaiset perjantaina kello 14.30.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin paikalla ed. Anttilan

puhuessa viime kerralla tästä asiasta ja kuuntelin erittäin tarkkaan joka ainoan lauseen arvoisan edustajan puheenvuorosta. Ed. Anttila otti nimenomaan tämän asian yhteydessä esille periaatteen siitä, että käyttäjä maksakoon, aivan niin kuin ed. Puisto äskenselosti. Kun tästä periaatteesta puhuu tämän retkeilyalueen yhteydessä, niin tietysti siitä on tehtävissä se johtopäätös, että edustajan mielestä käyttäjä voi maksaa tässä yhteydessä eli retkeilyalueen käytöstä.

Ed. J. Roos (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jokiniemelle selvyiden vuoksi sanon pari asiaa. Periaatteessa, jos alueesta olisi perustettu yhteismetsä, tietysti silloin tullaan koko lailla toiseen tilanteeseen kuin valtion retkeilyalueen suhteen, koska yhteismetsän osakkaat olisivat maksaneet tietyn summan tulostaan mukaan yhteismetsään. Tietysti yhteismetsän osakkaiden tarkoitus olisi ollut hankkia sijoitetulle pääomalle mahdollisimman hyvä tuotto.

Nyt kun puhutaan valtion retkeilyalueesta, se on jaettu kolmeen erilaiseen osaan. Silläkin alueella tehdään luonnollisesti metsänhoitotoimia, mutta siellä ei harrasteta ns. tehometsänhoitoa, siis sellaista, jota olisi jouduttu ilman muuta harrastamaan yhteismetsässä eli todella kaatamaan metsää vähän rajummin. Nyt metsän kaato ja muut työt tapahtuvat oman ymmärtämykseni mukaan retkeilyalueella hyvin luonnonsuojeluarvoja kunnioittaen, maisemallisista näkökohtia huomioiden. Tämä olisi ollut hyvin vaikeata siinä vaihtoehdossa, mikäli se olisi ollut yhteismetsää.

Edelleen vielä sen verran sanon, että luulen niin, että valtion olisi ollut huomattavasti vaikeampi esimerkiksi budjettivaroilla rahoittaa yksityisten omistamalle maa-alueelle rakennettavia palveluja. Nämä ovat puhtaasti syyt.

Rahastusasioihin en halua puuttua, mutta valtion retkeilyalue on luonnollisesti alue, minne ihmiset voivat mennä maksamatta siitä markkaakaan. Yhteismetsälle tämä olisi asettanut helposti paineita, että olisi pitänyt kerätä tiettyä rahaa, kun sen olisi pitänyt rahoittaa omat palvelunsa.

Ed. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Jukka Roosin viimeisestä lauseesta on helppo jatkaa. Voidaan men-

nä retkeilyalueelle maksamatta siitä markkaakaan. Kyllä, edustajat Puisto ja Astala, on erittäin suurta älyllistä epärehellisyyttä puhua, ettei tämä toiminta maksa mitään. Tekeekö sen toiminnan maksuttomaksi se, että se tulee valtion omistukseen ja valtion budjetin kautta?

Ed. Virolainen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tämä kritiikki on vasemmalta meihin keskustaan nähdessä aika perätön, koska me kaikki olemme sitä mieltä, että Etelä-Suomi tarvitsee virkistysalueita. Olisin tuonutkin esiin sen sekä ed. Astalan että ed. J. Roosin puheenvuorojen johdosta, että katsotteko te, että Etelä-Suomessa voidaan virkistysalueita muodostaa vain valtion maalle. Pitääkö kaikki ne yksityismaat, jotka tarvitaan virkistysalueen muodostamiseen, sosialisoida ja sen jälkeen vasta muodostaa virkistysalueeksi? Meidän täytyy käyttää yksityisiä maita Etelä-Suomessa, jos haluamme riittävästi virkistysalueita muodostaa. Eihän tästä Perniön alueesta riitä kuin siinä lähellä oleville ihmisille. Kun nyt kaikkialla, jopa Itä-Euroopassakin, on luovuttu periaatteesta, että kaikki pitää sosialisoida ennen kuin tulee hyvä tulos, niin eikös ed. Astalankin olisi vähitellen syytä luopua vanhoista uskomuksista?

Ed. Jaakonsaari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Anttila puheenvuorossaan ehkä tahtomattaankin paljasti sen, mitä hän todella ajattelee, kun hän sanoi, että ilmaisia retkeilyalueita ei ole. Ilmaisia retkeilyalueita ei ole, kuten ei ole ilmaisia lounaitakaan, mutta meillä on sellainen luovuttamaton periaate kuin jokamiehen oikeus, mutta ei ole mitään jokamiehen lounaita. Sen takia suomalaisesta todella vahvasta ja ainutlaatuisesta kansallisesta ajatuksesta, luonnossa liikkumisen jokamiehen oikeudesta, on pidettävä nyt erityisen voimakkaasti kiinni, kun Euroopan integraatio tuo paineita myös tämän tyyppisten suomalaisten perusoikeuksien supistamiseen.

On totta, että Suomen eduskunta on nähnyt senkin, että täällä on tehty aikoinaan eduskunta-aloite siitä, että Suomeen pitäisi saada esimerkiksi marjastus- ja sienestyskortti, eli marjastus ja sienestyskään ei olisi jokamiehen oikeuksia niin kuin virkistyskalastukseen ei ole tällä hetkellä. Mutta onnek-

si eduskunnan enemmistö on aina ollut sitä mieltä, että on sellaisia luovuttamattomia oikeuksia kuten on oikeus retkeillä ja oikeus käyttää luontoa virkistystarkoitukseen. On surullista, että tällaiset perusasiat kyseenalaistetaan vielä 90-luvulla.

Ed. Rinne (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Virolainen syytti sosialismia. Kyllä loppujen lopuksi tänä aikana, kun raha määrää kaiken, jolloin jää väkisin ihmisiä, lapsiperheitä, jotka eivät kykene omistamaan, ja osa ei ehkä haluakaan omistaa, meidän on pakko turvata ravustus-, kalastus- ja tällaisia mahdollisuuksia myöskin syrjäytyneitten lapsille, siis ihmisille, joitten ei tarvitse aina pelätä, mitähän se isäntä sanoo ja saako mennä. Aikaisemmin sentään isännät vielä salli tämän. Minäkin olen elänyt sitä aikaa lapsena, jolloin kepulaiset isännät sallivat tämän, mutta nythän tilanne on vallan muuttunut. Silloin oli hyvin avarakatseista, nyt on tilanne toinen.

Ei tällä kyllä sosialismin kanssa ole mitään tekemistä, jos turvataan myöskin niille ihmisille, jotka eivät omista, ja heidän lapsilleen mahdollisuus nauttia yhteisestä isänmaastamme.

Ed. Astala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Virolaiselle haluan todeta, että tässä tapauksessa meidän ei tarvitse käyttää yksityisessä omistuksessa olevia maita, koska nyt on kysymyksessä valtion maat, joista tehdään valtion retkeilyalue kaikkien kansalaisten käyttöön. Etelä-Suomeen voidaan perustaa ja toivottavasti perustetaan vielä muitakin retkeilyalueita. Näin upeaa helmeä ilmeisesti ei saada enää mistään muualta. Aluekin on aika suuri, lähes 2 400 hehtaaria.

Lopuksia vielä totean, että tämä valtion retkeilyalue, joka on tarkoitettu kaikkien yhteiseen käyttöön, takaa myöskin kaikille jokamiehen oikeuden, josta ed. Jaakonsaari äskén puhui.

Ed. Tähkämaa: Herra puhemies! Ihmettelen sitä, että tällainenkin asia vaatii näin kiihkomielisiä kannanottoja. On aivan selvää, että tässä on kysymys vähintäänkin kahdesta eri intressiryhmästä, jotka ovat olleet kiinnostuneita alueesta.

Se, että se olisi valtion maata, ei kyllä täysin pidä paikkaansa. Tämä oli yhtiöitten maata, jonka maatilahallitus lunasti käyttäen maanhankintalain etuosto-oikeutta, ja etuosto-oikeutta voidaan käyttää vain maan hankkimiseen maataloustarkoitukseen lisämaaksi pienviljelijöille, jotka ovat lisämaan tarpeessa. Siis tämä ei ole koskaan tullut valtion haltuun, vaan se on lunastettu maatalouskäyttöön lisämaaksi pienviljelijöille.

Valitan sitä, ettei valiokunta pystynyt näitä kahta eri intressiryhmää yhdistämään ja käyttämään aluetta sillä tavalla, että se olisi ollut lisämaana, yhteismetsänä, pienviljelijöille. Samanaikaisesti sitä olisi voitu käyttää myöskin retkeilyalueena. Tähän yhteismetsän osakkaat olisivat olleet valmiit. Samalla olisi tehty lainmuutos maatilalakiin, että muuallekin Suomeen olisi yhteismetsiin voitu perustaa retkeilyalueita.

Hallituksen esitys oli siinä suhteessa parempi, että se otti osittain molempien intressiryhmien edut huomioon. Senpä takia ehdotankin, herra puhemies, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin hallituksen esitykseen n:o 234/1989 vp. sisältyvät lakiehdotukset.

Mitä hintaan tulee, niin se ei ole valiokunnan mietinnön vastalauseen allekirjoittajien keksimä hinta. Nimenomaan hinnasta halusimme kuulla eri ministeriöiden ja virastojen asiantuntemuksen. Kutsuimme valiokuntaan asiantuntijoiksi hinnasta maatilahallituksen, metsähallituksen, ympäristöministeriön ja valtiovarainministeriön asiantuntijan. Kaikki asiantuntijat yhtyivät siihen, että hinta on kohtuullinen. Myös ympäristöministeriön asiantuntija ollessaan samanaikaisesti kuuluttavana sanoi, että hinta on kohtuullinen. Valtiovarainministeriö, joka aina yrittää kaikessa vetää hinnan alemmaksi, ilmoitti, että hinta varmasti on kohtuullinen. Tämä ei ole meidän keksimämme hinta, vaan se on hinta, jonka asiantuntijat ovat tälle alueelle osoittaneet.

Valitan sitä, että tästäkin asiasta on tehty taas kerran poliittinen keskustelu. Toivon kuitenkin, että vielä viime vaiheessa annettaisiin kansanedustajille mahdollisuus näyttää oma mielipiteensä, ovatko he myöskin valmiit ottamaan pienviljelijän edut tässäkin asiassa huomioon.

Ed. Apukka (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Lyhyesti haluan puuttua ed.

Tähkämään puheeseen lähinnä, kun puhutaan lain yhteydessä kyseisen alueen hinnasta. Mielestäni, koska oli selvää, että eduskunnan enemmistö oli sitä mieltä, että valtion retkeilyalue tarvitaan, ja oltiin sitä mieltä, että edustaja-aloitteen pohjalta laki tulaa säätämään, olisimme olleet lievästi sanottuna typeriä, jos olisimme olleet sellaisessa kaupassa, jossa valtio tavallaan ostaa maata itselleen, nostamassa hintaa kohtuuttoman korkeaksi. Tiedämme, että alue on aikanaan lunastettu maatilahallitukselle 17 miljoonalla markalla. Jos siitä ollaan valmiita 30 miljoonaa hyvittämään, mielestäni se on täysin kohtuullista.

Toiseksi ajatus, että oltaisiin kuppaamassa maatilatalouden kehittämisrahaston varoja, on täysin mieletön. Me jokainen tiedämme, että vuosittain siirretään melkoisia määriä valtion varoja kehittämisrahastoon. Jos me jollakin konstilla olisimme 6,7 miljoonaa markkaa enemmän rahastoon saneet rahaa, totta kai ne, jotka valtion budjetin sisällöstä pystyvät päättämään, olisivat pystyneet sen vaikka kaksin kerroin seuraavassa budjetissa vähentämään.

Minusta on aivan turhaa puhua, että ollaan hinnoittelemassa väärin, koska jos valtio voi maan hinnoitteluun vaikuttaa tällä tavalla, niin kuin tällä lailla ollaan tekemässä, totta kai se on viisasta vaikuttamista, kun valtio varmasti vastaisuudessaakin tulee ostamaan yhteisiin tarkoituksiin maa-alueita.

Ed. Jokiniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Apukan puheenvuorosta haluan todeta sen verran, jotta maatilahallituksella ostaessaan on aivan tietyt edellytykset, sen on maksettava aina käypä hinta. Myös, kun maatilalain mukaiseen tarkoitukseen on maata ostettu, myyntihetkellä on myös viljelijälle, jos se lisäalueeksi tulee, maasta maksettava käypä hinta. Nyt tästä periaatteesta poiketaan juuri tässä kohdassa. Siinä mielestä ed. Apukan lausunto ei pidä paikkaansa.

Yksi merkittävä asia on tietenkin tässä yhteydessä maanhankintaoikeuslaki. On tietynlainen laki, joka nimenomaan turvaa lisäalueen saantimahdollisuuksia. Tässä tilanteessa perustuslakivaliokunta antoi lausunnon, että se voidaan käyttää muuhun tarkoitukseen. Tämä on hiukan tulkinnanvarainen asia, jota en halua sen enempää kommentoi-

da. Mutta olisi voinut ajatella, että nähdäkseni yksityinen, jonka maata kohtaan valtio on maanosto-oikeutta käyttänyt, voi lähteä vaatimaan valtiolta korvausta asiassa, kun sitä ei ole käytettykään sen mukaisiin tarkoituksiin kuin maanhankintaoikeuslaki on edellyttänyt.

Ed. Saapunki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Apukan kanssa olen täysin eri mieltä Teijon alueen hintakysymyksestä, sillä juuri tällä hetkellä tarvitaan maatilatalouden kehittämisrahastoon huomattavasti lisää varoja, jotta tänä rakennemuutoksen aikana voisimme hallita rakennemuutosta kentällä. Se raha olisi hyvinkin tarvittu palvelemaan kenttää, mikä Teijon alueesta olisi saatu.

Sen sijaan täällä on käynyt ilmi, että keskusta on ollut kahta eri mieltä asiasta. Itse olen todella ollut sitä mieltä, että Etelä-Suomikin tarvitsee virkistys- ja luonnonsuojelualueen, etteivät ei jatkuvasti paineet keskittyisi pohjoiseen. Lisäksi olen ollut sitä mieltä sen takia, koska kunnan enemmistö on ollut hankkeen takana, meidän pitää myös tämä ottaa huomioon. Henkilökohtaisesti olen tehnyt omantunnon ratkaisun tässä asiassa.

Ed. Rinteelle totean, että ei tarvitse yleis- tälläisiä kysymyksiä keskustapuolueesta.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Varsinaisena puheenvuorona muutama näkökohta. Täällä on varsin seikkaperäisesti valotettu hankkeen historiaa. Nyt pitää katsoa myös tulevaisuuteen. Valiokunnassa asiaa käsiteltäessä lähdettiin siitä, että tämä on todellinen kestoratkaisu retkeilyalueena ja mahdollisimman vähän rakennelmia sallitaan rakennettavan kyseiselle alueelle. On valitettavaa, että tämä tärkeä lausuma tuli muotoon "pitää tärkeänä", ei muotoon "edellyttää". Voi vain kuvitella, kuinka valtava paine "bisnetin" taholta tulee kohdistumaan retkeilyalueeseen niin, että metsähallinnon virkamiehet lipeäisivät kerta toisensa jälkeen "bisnetin" hyväksi. Tämän vuoksi tulen tekemään kolmannessa käsittelyssä ehdotuksen, että eduskunta edellyttää, että ne rajoitukset, jotka valiokunta totesi, todella edellytetään tapahtuviksi, jolloin metsähallinnon virkamiehillä tulee olemaan vankka selusta

tulevina vuosikymmeninä ja vuosisatoina tässä asiassa.

Ed. Anttila: Herra puhemies! Aivan aluksi, jotta en unohda, kannatan ed. Tähkämäen ehdotusta käsittelyn pohjasta — eli käsittelyn pohjaksi hallituksen esitys. Hallituksen esityksessä, kuten aika monessa puheenvuorossa on todettu, on kaksi eturistiriitaa sovitettu merkittävällä tavalla yhteen, eli alueesta osa, toinen puoli olisi annettu virkistysalueeksi ja toiselle puolelle olisi muodostettu yhteismetsä.

Ydinkysymyksenä asiassa on se, että sen jälkeen kun alueesta päädyttiin virkistysalue muodostamaan, metsähallituksen hallintaan tulee metsän hyödyntäminen. Siksi kysynkin, kumpi kansantaloudellisesti on järkevämpää, metsän hyödyntäminen metsähallituksen omistuksessa vai yksityisten viljelijöiden omistuksessa, jossa tapauksessa pienet tilat olisivat saaneet lisätulomahdollisuuksia siinä tilanteessa, kun tänä päivänä erityisesti maatalouden kotieläintuotantomahdollisuuksia tämä hallitus on voimakkaasti supistamassa. Viimeksi eilispäivältähän olemme lukeneet sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän kannanoton siitä, että maatalouden tuet pitää, ainakin vientituki, kokonaisuudessaan lopettaa ja rajat avata. Se on politiikkaa, jolla vähitellen suomalaisen viljelijän mahdollisuudet kerta kaikkiaan romuttuvat.

Aivan aluksi haluan parilla sanalla pohdiskella sitä väitettä, jonka ed. Jukka Roos puheenvuorossaan sanoi. Ed. Jukka Roos väitti, että valiokunnassa oli tahoja, jotka halusivat päätöksellä rahastaa rahaa maatilatalouden kehittämisrahastoon. Edelleen ed. J. Roos totesi, että valiokunnan todelliset asiantuntijat päätyivät toisenlaiseen ratkaisuun. Tämä on, ed. J. Roos, aika merkittävä kannanotto ja aika merkittävä kannanotto erityisesti valtionhallinnon virkamieskuntaan.

Kuten ed. Tähkämää aivan oikein totesi, valiokunnassa kuultiin iso joukko asiantuntijoita nimenomaan hintakysymyksestä. Keskustan ryhmä lähti ja lähtee tälläkin hetkellä käsittääkseni siitä perusajatukselta, että pitää käyttää samaa korvausperustetta, kuin jos alue olisi maatilahallituksen toimesta luovutettu eteenpäin. Minun käsittääkseni maatilahallitus oli laskenut juuri tällä periaatteella sen korvaussumman, joka valio-

kunnalle esitettiin. Siksi kysynkin, minkä takia, ed. J. Roos, nyt on sovellettava erilaista korvauskäytäntöä, kun saajana on metsähallitus. Mikä on se peruste? Se on vain se peruste, että tällä tavalla saadaan maatilatalouden kehittämisrahastoon 6,7 miljoonaa markkaa vähemmän rahaa. Mitään muuta perustetta sille ei käytännössä löydy.

Aivan lopuksi haluan muutaman ajatuksen sanoa siitä, minkä ed. Virolainen vastauspuheenvuorossaan aivan oikein nosti esille: kysymyksestä, onko meillä kansantaloudellista mahdollisuutta saada Etelä-Suomeen sellainen määrä erilaisia virkistysalueita ja luonnonsuojelualueita, kuin tämän alueen väestö tarvitsee, jos me puhtaasti ja yksinomaan tuijotamme siihen lähtökohtaan, että sen pitää olla yhteiskunnan omistuksessa, valtion omistus on ainoa, jolle voidaan tällainen alue muodostaa. Tähän saakka valitettavasti on noudatettu hyvin pitkälti tätä periaatetta, mutta minusta kannattaisi vakavasti pohtia mahdollisuutta myös yhteistoiminnassa näitä alueita muodostaa, jolloin se varmasti olisi kansantaloudellisesti halvempaa, valtiontaloudellisesti halvempaa ja sitä kautta saataisiin niitä alueita riittävästi tälle alueelle, missä niitä tarvitaan.

Ymmärrän varsin hyvin ed. Rinteen ja kumppanien lähtökohdan, koska teille ideologisesti jo lähtökohta on se, että yhteiskunnan omistus on se, jota tavoitellaan.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Ed. Anttilan näkemykseen siitä vertailusta, jos alue on yhteisomistuksessa tai se on nyt metsähallituksen kautta otettu yhteiskunnan omistukseen: Minä luotan siihen, että nyt voidaan todella turvata luonnon säilymistä ja se on todella kaikkien käytössä. Ed. Anttilan näkemys yhteismetsästä ja yksityisten tilojen hyödyntämisestä olisi taannut tuplahyödyn. On oikein hyvä, että täällä iltpäivällä on keskustan edustajia enemmän paikalla, jotta todella ne, jotka edustavat keskustan perinteistä viimeisen pennin rahastusta, voivat ilmoittautua.

Kun ed. Saapunki puhui rakennemuutoksesta, maatalouden kohdalla on turha puhua teollisuuden rakennemuutoksen aikana rahan puutteesta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelussa on ed. Tähkämaa ed. Anttilan kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Tähkämaan ehdotus hyväksytty.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 104 jaa- ja 9 ei-ääntä; poissa 86. (Koneään. 2)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään keskustelutta.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Tähkämaa: Herra puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Ed. Jokiniemi: Herra puhemies! Kannatan ed. Tähkämaan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Tähkämaa ed. Jokiniemen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Tähkämään ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 78 jaa- ja 30 ei-ääntä; poissa 91. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

3 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy suuren valiokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi kirkkolain 126 a ja 547 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 31

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 9

Suuren valiokunnan mietintö n:o 53

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 53.

Käsitteltävänä olevat muutokset kirkkolain on sellaisinaan hyväksyttävä tai hylättävä. Suuren valiokunnan ehdotettua muutosten hyväksymistä ehdotusta niiden hylkäämisestä ei valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 4 momentin mukaan voida nyt asian toisessa käsittelyssä tehdä.

Huomautan valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n säännöksestä, jonka mukaan muut kuin evankelis-luterilaiseen uskontunnustukseen kuuluvat eivät saa ottaa osaa kirkkolain käsittelyyn.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus Suomen ja Puolan välisen energiansäästöä ja ympäristönsuojelua koskevan yhteistyösopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 43

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelu:

Ed. Jaakonsaari: Arvoisa puhemies! Äskeisessä keskustelussa iloitsimme Lex Roosista eli Teijon retkeilyalueen perustamisesta. Minusta myös Suomen ja Puolan välisen energiansäästöä ja ympäristönsuojelua koskevan sopimuksen hyväksyminen on merkittävä tapahtuma, koska ei ainoastaan Kuola vaan myös Puola on huomattava ilman kautta Suomeen kulkeutuvien saasteiden lähde. Siksi tämä sopimus on merkittävä, jopa historiallinen, koska tässä on omalla tavallaan yhdistetty suomalainen itsekkyyys, myönteisellä tavalla, ja kansainvälinen ympäristönsuojelu.

Tässähän ideana on se, että ympäristönsuojelua ja energiansäästöä koskevan sopimuksen kustannukset otetaan pois Puolan velan vähennyksistä Suomen valtiolle eli tavallaan niin kuin maksetaan puolalaisten veloilla ympäristöinvestoinnit Puolaan. Kysymys on 30 miljoonasta markasta. Tämä on vaatimaton summa, kun tiedetään, että maatalouden vientitukeenkin menee 4 miljardia, mutta alkuna tämä on erittäin tärkeä asia.

Tämä lisää optimismia ja myös se, että pääministeri Holkeri on juuri ollut Kuolassa neuvottelemassa niiden ilmansaasteiden vähentämisestä, mitkä Kuolasta tulevat. On vähän harmi asia, että eduskunnan työjärjestyksessä ei ole sellaista kohtaa, jossa pääministeri voisi suoraan informoida eduskuntaa niistä tärkeistä näköaloista ja tiedoista, mitä hänen Kuolan-vierailullaan on tehty ja saatu kuulla. Olisikin ehkä syytä miettiä myös

työjärjestyksen muuttamista tältä osin, että mahdollisimman nopeasti tämän tyyppisestä asiasta myös eduskunta tulisi informoitua.

Presidentti Koiviston valtiavierailun yhteydessä sovittu Puolan ja Suomen yhteistyöso-
pimus on erittäin merkittävä ja kannatettava.

Ed. Anttila: Arvoisa puhemies! Ed. Jaakonsaaren puheenvuoron johdosta haluaisin todeta sen, että on todella vahinko, että meillä ei ole sellaista järjestelmää, jolla eduskunta voisi saada nopeasti tietoa, varsinkin nyt, kun tilanteet jatkuvasti muuttuvat, niistä keskeisistä kysymyksistä, joista ympäristö on yksi tärkeimpiä.

Euroopan neuvoston maatalouskomiteassa olemme myös saaneet raportin Puolan ympäristön tilasta, ja se on todella hälyttävä. Siinä mielessä kaikki ne toimenpiteet, joita voidaan tehdä, on tehtävä tämän kysymyksen pois päiväjärjestyksestä saattamiseksi sillä tavalla, että jatkossakin siellä voitaisiin löytää sellaista maata, missä kasvattaa elintarviketuotantoon tarvittavia maatalousraaka-aineita. Sen raportin mukaan, jonka itse olen nähnyt, siellä erittäin suuri ongelma on nimenomaan maaperän saastuminen.

Ed. Hilpelä: Arvoisa puhemies! En halua olla ilonpilaaja, mutta omaa iloani himmentää asian yhteydessä se, että ainakaan alku ei näytä kovin lupaavalta. Nimitäin puolalaiset eivät ole olleet vähimmäskään määrin tässä vaiheessa kiinnostuneita puhtaista ympäristöinvestoinneista. Tietysti se on ymmärrettävää maan taloudellinen tila huomioon ottaen, mutta ne investoinnit, joita asiantuntijalausuntojen mukaan tällä hetkellä on esitetty otettavaksi lain piiriin, ovat kyllä valitettavasti muita investointeja kuin sellaisia, jotka parantavat ympäristön tilaa edes pitkällä tähtäimellä. Mutta toivotaan tietysti, että tämä vaatimaton ja oikeastaan aika vähän antava alku johtaa kuitenkin konkreettisesti ympäristön parantamiseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Asetus 6 päivältä huhtikuuta 1990 ulkoasiainhallinnon eräiden virkojen perustamisesta ja lakkauttamisesta

Ainoa käsittely

Mainittu asetus (A n:o 5)

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4

Ensimmäinen varapuhemies: Käsitte-
lyyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan
mietintö n:o 4.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuk-
sen mukaisesti

pankkivaliokuntaan

9) Hallituksen esitys n:o 49 laiksi oikeudesta harjoittaa valuutanvaihtoa annetun lain kumoamisesta

valtiovarainvaliokuntaan

10) Hallituksen esitys n:o 55 laiksi teollisuudelle ympäristönsuojeluinvestointeihin myönnettävistä valtiontakauksista annetun lain muuttamisesta

11) Hallituksen esitys n:o 56 laeiksi alkoholilain 3 §:n ja keskiolueista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Almgren: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Almgren ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Almgrenin ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

12) Hallituksen esitys n:o 57 laiksi työsopimuslain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaalivaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15 (A n:o 4)

14) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16 (HE n:o 54)

15) Liikennevaliokunnan mietintö n:o 2 (HE n:o 18)

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 14.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

